DOCENDO
Joki joen alla
Riina Paasonen

Joki joen alla

Riina Paasonen

Joki joen alla

DOCENDO

MIX
Paperi | Tukee
vastuullista metsänhoitoa
FSC® C021394

Teoksen kirjoittamista on tukenut
Taiteen edistämiskeskus.

Ensimmäinen painos

© Riina Paasonen ja Docendo 2026
www.docendo.fi
Docendo on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä.
Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

Kansi: Sanna-Reeta Meilahti
Graafinen suunnittelu ja taitto: Taittopalvelu Yliveto Oy

ISBN 978-952-850-455-9
Painettu EU:ssa
Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut:
tuotevastuu@docendo.fi

Leenalle

Jos yötaivaalla välähti salama, sen valossa kykeni näkemään ikkunasta tuijottavat kasvot. Sellaisia hylätyt talot olivat. Kylläinen usva ajelehti niiden pelloilla. Kosteat ruusupensaat tuoksuivat.

Osa I

1

Elisabet oli kuin kuka tahansa iäkäs nainen matalapohjaisissa avokkaissaan, mutta muiden silmissä hän oli vaarallinen. Kuulemani mukaan hän oli kastejuhlassani kohottanut minut kohti kattoa. Elisabet oli halunnut näyttää minulle lasimaalauksen. Päätyikkunaa oli peittänyt Maria, jonka hiukset olivat ylettyneet verhojen kirkkaille laskoksille. Sukulaisistani sellainen käytös ei sopinut kirkkoon. Jos Elisabet olisi aikoinaan päättänyt, ei minua olisi nähty kirkossa lainkaan. Minä olisin matkannut koreassa olkikorissa metsään. Näin Elisabetin laskemassa minut sammalpeitteille ja tipauttamassa kastevettä otsalleni suoraan kissankellon kosteasta nupusta.

Jan makasi punaisessa säkkituolissani. Olin hetkeksi unohtanut hänen läsnäolonsa. Mieleni oli levoton. Kykenin ajattelemaan vain Elisabetia. Minun olisi pitänyt soittaa useammin ja kysyä, mitä hänelle kuului. Kiire oli vaivaannuttava tekosyy. Olisin yhtä hyvin voinut sanoa, että en jaksanut pitää yhteyttä ihmisiin.

Elisabet oli toiveistaan huolimatta saanut vain yhden lapsen. Maalla se tarkoitti yksinäisyyttä. Tarkalleen ottaen sitä, että äidin lähimmät ystävät olivat olleet kuuset ja heinäpaaluista rakennetut hirviöt, joiden lakanaviitat liehuivat tuulessa. Äidin luonteelle olisi sopinut turvallinen lapsuus ainaisen vapauden sijasta. Siinä asiassa me olimme erilaisia. Minä hyödyin Elisabetin kasvatusmenetelmistä enemmän. Luulin vuosien ajan, että se oli ollut syy, miksi äiti halusi luopua sukutilasta ja muuttaa Helsinkiin.

– Mitä sinä olet mieltä?

Jan odotti kärsimättömänä vastaustani. Hän oli hetki sitten leikannut kyntensä ja laskenut leikkurin kädestään. Minulle oli käynyt jo selväksi, ettei hän voinut sietää pitkiä kynsiä, jotka keräsivät likaa ja estivät häntä tekemästä fyysistä työtä.

En kyennyt enää rentoutumaan. Janin ehdotus odotti ilmassa. Minun oli hankala miettiä muuta kuin Elisabetia, hänen kaatumistaan, ruhjetta hänen silmäkulmassaan ja sitä, miten kehnosti hänen asiansa nyt olivat. Elisabetin oli aika jättää maatilkkunsa jonkun toisen päänvaivaksi. Niinkö me äidin kanssa päättäisimme?

– Julia, sanoisit suoraan.

– Se on omituinen ajatus.

Istuin säkkituolin reunalle. Jan kohotti kättään ja silitti käsivarttani. Karheaksi kuivunut kämmen liikkui kömpelösti edestakaisin.

– Se on työreissu. Me ajamme pitkän matkan joka tapauksessa. Tuskin se Eliasta haittaa. Vai mitä luulet?

Jan levitti käsiään niin kuin aina tähdentäessään jotakin. Hänen silmänsä hehkuivat kuin kaksi läpivalaistua lasikuulaa.

– Konnunsuo on kaukana. Kyseessä on kuitenkin Elias.

Ääneni kuulosti rauhalliselta, vaikka Eliaksen nimen lausuminen tuntui ajattelemattomalta kuin olisin vapauttanut purkista vaarallisen hyönteisen. Oli päivänselvää, ettei Jan ollut ajatellut asiaa loppuun.

– Hän tietää, että olemme yhdessä, Jan sanoi. – Mainitsin asiasta. Eihän se sentään salaisuus ole.

Hermostuksen puistatus humahti lävitseni. Ensin Jan ja Elias olivat päätyneet samalle työmaalle ja nyt heidän välillään oli ilmeisesti jo keskusteluyhteys.

– Te menette Ouluun, niinkö?

Jan nyökkäsi.

– Minä en ole mustasukkainen, Jan muistutti ja nosti oudoksuen kulmakarvaansa. – Me vain poikkeaisimme reitiltä.

– Silti se on omituista.

– Ei ole, jos ei ole mustasukkainen, Jan terävöitti lausettaan.

Jan oli kolmenkymmenenviiden. Vaaleassa hiuspehkossaan hän oli kuin yksi niistä norjalaisista elämyspuiston työntekijöistä, joille äiti oli suunnitellut mainoskampanjan. Pitkä selkä sai Janin kumartelemaan ja istumaan ryhdittömästi. En osannut erottaa hänen kasvoiltaan ärtymystä enkä liioin tunnetta, jonka vuoksi hän oli valmis tekemään uhrauksia. Vino hymy leikitteli

hänen huulillaan. Minun oli lähes mahdotonta tietää, mitä hän ajatteli, ja se yksinkertainen piirre sai minut haluamaan häntä.

Muistin, miten äidin oli vakuuteltava yhtä ponnekkaasti saadakseen olonsa rauhoittumaan. Äiti oli nojannut keittiönpöytään ja silotellut käsillään tukkaansa. Hänen silmänsä olivat olleet säikähdyksestä suuret. Ne olivat kohdanneet vain hetki sitten totuuden isästäni.

Joissakin asioissa Jan oli jo taitava lukemaan minua. Haluni olivat ristiriitaisia. Tahdoin asioiden tapahtuvan nopeasti. Ehdotus oli kaikin puolin järkevä. Äidin ei tarvitsisi aikaistaa kesälomaansa eikä perua jo sovittuja töitä.

– No? Jan kysyi.

– En halua, että puhut Eliakselle meistä.

Jan painoi leukansa päälaelleni.

– Et tietenkään halua.

Alkukeväästä Jan oli muuttanut Sodankylästä etelään. Ei mennyt kuin kuukausi ja paikallinen rakennusfirma oli halunnut hänet listoilleen. Jan piti nopeista liikkeistä. Hän näytti uskovan, ettei syntyisi ongelmaa, jota hän ei kyennyt ratkaisemaan. Hän oli kuin kulkukoira, joka vaelteli ihmisjoukossa heiluttaen häntäänsä. Se mielikuva heräsi minulle jo ravintolassa Janin päätyessä pöytäämme, jossa istuin iltaa työkavereideni seurassa. Taipuisat hiukset kehystivät hänen kulmikkaita kasvojaan saaden hänen poskiluunsa näyttämään teräviltä.

Innokkuudesta huolimatta Janin kohteliaisuus pysyi vakaana ja hän varoi sortumasta ylilyönteihin. Koska hän ei välittänyt veistoksellisesta ulkomuodostaan, ihmiset uskalsivat hakeutua hänen seuraansa. Jan puhui nopeasti ja aavistuksen liian kovalla äänellä. Se oli piirre, jonka ansiosta häntä ei sekoitettu paikalliseen väestöön.

Jan oli esitellyt minulle idean, joka hyväntahtoisuudessaan tiesi ongelmia.

– Minusta hän on ok, Jan sanoi. – Hän oli ainoa, joka suostui lähtemään työn perässä kauemmaksi.

Jan poimi lattialta hiuslenkkini ja jäi hypistelemään sitä sormissaan.

– Hyvä on, sanoin. – Kysy häneltä.

En halunnut ajatella seurauksia. Ehkä Jan oli ehdottanut käytännön ratkaisua vain kohteliaisuudesta, mutta aikaa ei ollut hukattavaksi. Kysymys oli sentään Elisabetista.

2

Jan soitti seuraavana päivänä. He olivat Eliaksen kanssa suunnitelleet uuden reitin. Matkustaisimme yhdessä itään. Pääsisin hyvissä ajoin perille ennen äidin tuloa. Elias oli Janin mukaan suhtautunut asiaani järkevästi. Se ei yllättänyt minua. Elias pysyi erossa tunteista, joiden vaarana oli näkyä hänen kasvoiltaan.

Koko ajatus oli eilisen jälkeen lipunut kauemmaksi mielestäni ja jouduin nyt pohtimaan asiaa uudelleen. Jan oli halunnut ottaa puheeksi entiset tyttöystävänsä. Hän kertoi edelleen tahtovansa tietää, mitä heille kuului. Erityisesti Jan oli pitänyt yhteyttä naiseen, jonka kanssa heillä oli ollut tapana käydä elokuvissa. ”Hän on Sara”, Jan esitteli kuvaa puhelimestaan. Huomasin hänen tarkkailevan ilmeitäni, mutta en saanut sanotuksi, etteivät Eliaksen kaikki ongelmat liittyneet meidän suhteeseemme.

Vielä samana päivänä pakkasin laukkuni. En tarkalleen tiennyt, kuinka kauan viipyisin. Vaatteita riittäisi kahdeksi viikoksi. Heitin kassin päälle romaanin ja savukkeita. Ehkä Elisabet haluaisi polttaa kanssani

piipullisen. Muistin huulivoiteen ja laitoin sen pastillirasiaan. Raskaan oloni vuoksi kykenin ajattelemaan vain käytännön asioita. Suljin sälekaihtimet. Hellettä oli jatkunut jo viikon. Lämmintä ilmaa virtasi ikkunasta sisään. Yöllä olin siirtänyt patjaa ja hakenut olooni helpotusta nukkumalla kirjahyllyn vieressä lattialla.

Äiti oli soittanut kahdesti. Hän halusi ratkaista ongelman välittämättä sen hankaluudesta. Tietenkin hän ehdotti tilan myymistä. Maatilaa oli lähes mahdotonta saada kaupaksi. Taloa ympäröivät alueet rehottivat. Ongelma oli ollut tiedossamme kaiken aikaa. Ei äidilläkään ollut sellaisia rahoja.

Viime viikolla Elisabet oli herännyt saunalta. Hänen silmäkulmastaan oli vuotanut verta. Mitä oli tapahtunut? Elisabet ei muistanut. Saimme äidin kanssa kuulla tapaturmista pitkin kevättä. Ilman Martinia tieto kantautui hitaasti. Tilanne oli kestämätön.

Martin oli heikentynyt vuosi vuodelta. Jopa äiti oli myöntänyt sen. Sairaus pesi sydämessä. Lopulta Martin muistutti huoneeseen tuotua taustalakanaa, johon oli maalattu kuva kalastajatakkiin pukeutuneesta piippua polttelevasta vanhuksesta. Tietenkin olin rakastanut Martinia, mutta jo lapsena ihmettelin, miksi Elisabet oli päätynyt niin tylsään mieheen. Martin sinnitteli aalloilla kuin ongenkoho. Pisara vaaran viehätystä olisi lisännyt hänen arvokkuuttaan. Miehet olivat meidän sukumme ongelma. He olivat palapelin yksitoikkoista taivasta. Joko he tekivät asioita, joita oli vaikea antaa anteeksi, tai heidän tekonsa jäivät mitättömiksi.

Asunnoltani oli matkaa työpaikalleni kolme kilometriä. Ratikkalinja kulki suoraan sairaalalle asti, mutta tahdoin kävellä. Reitin varrella ehtisin käymään läpi matkaan liittyviä yksityiskohtia. En vieläkään suostunut ajattelemaan Eliasta. Sen aika tulisi myöhemmin.

Tavallisesti kiire auttoi pyyhkimään pois ajatukseni. Kun potilaat kohottivat katseensa minuun, he olettivat, että keksisin ratkaisun mihin tahansa. ”Tulehan tyttö tänne”, he taputtivat milloin sänkynsä lakanaa, milloin housunkankaan verhoamaa reittään. Minä olin heidän omaisuuttaan. Jos joku tunsi tarvetta sättiä minua, en ehtinyt loukkaantua. Aikani ei yksinkertaisesti riittänyt.

Käveltyäni pääoville jatkoin askeleitani käytävää pitkin ja painoin hissin toiseen kerrokseen. Puin työasuni tilassa, joka oli täynnä kenkiä ja kapeita henkarittomia kaappeja. Kahvihuoneessa tuoksui vastakuorittu appelsiini. Punatukkainen nainen istahti vastapäätäni pöydän ääreen. Kyseinen hoitaja oli aloittanut työnsä jo joitakin viikkoja sitten, mutta en vieläkään muistanut hänen nimeään. Naisen rintataskusta pursusi nenäliinoja. Nappien pingottuneista väleistä näkyi rintaliivien metallituki, ja sen alapuolelta kaistale paljasta ihoa.

– Mitä aiot tehdä ensimmäisenä lomapäivänäsi? nainen kysyi.

En ollut valmis puhumaan reissusta. Levitin käteni ja huomasin elehtiväni kuin Jan.

– Aion rentoutua.

Nainen ei kysynyt enempää. Kahvihuone alkoi täyttyä muista työntekijöistä.

Aamupäivän aikana kävin vain tuttujen potilaiden huoneissa. Lounastin myöhässä, jotta sain istua hetken yksin ja tehdä muistilistan hoitamattomista töistä. Ilmastointi toimi moitteetta. Käytävällä astellessa kykeni unohtamaan hikisen iltapäivän. Katselin toimiston ikkunasta vähiin vaatteisiin pukeutuneita ihmisiä ja tipautin poretabletin vesilasiini.

Jan oli saapunut täsmällisesti viiden aikaan. Hänen autonsa odotti varjoisalla parkkipaikalla. Jännitys oli hiostuttanut kämmeneni ja tunsin kauhistuttavalla tavalla tehneeni jotakin peruuttamatonta.

Puhumattomina ajoimme keskustan katuja ja noudimme kassini.

– Viimeinen tilaisuus, Jan sanoi ja vinkkasi päällään kohti takapenkkiä.

Hän sipaisi polveani. Kosketus oli lempeä vailla pienintäkään vaatimusta. Jan oli pukeutunut kevyeen puuvillapaitaan. Hajanaiset partakarvat kiemurtelivat hänen poskillaan. Hymyilin, vaikka näky oli vaivannut minua jo viime viikolla. Olin hienovaraisesti huomauttanut asiasta, mutta Jan ei ollut siistiytynyt.

Pysäköimme odottamaan Porthaninkadulle. Kivi oli nirhaissut auton tuulilasia, jonka pintaan oli jäänyt kaksihaarainen hiushalkeama. Pyyhkäisin hien nenäni alta. En ollut päättänyt, miten kertoisin äidille Eliaksesta. Äidillä oli taitoa ja valitettavaa uteliaisuutta puuttua asioihini. Hän oli valmis puolustamaan minua, mutta usein me olimme asioista eri mieltä. Äidin halu

sanoa viimeinen sana oli hänen tapansa tulla ymmärretyksi.

Kului muutama minuutti. Elias ilmestyi porttikongista. Hän käveli rinkka selässään pehmeästi keinahdellen. Elias oli laihtunut. Menetetyt kilot olivat huvenneet keskivartalolta ja hänen hoikat käsivartensa olivat kaventuneet entisestään. Pitkissä hiuksissa oli musta sävy. Uudistunut ulkomuoto herätti uteliaisuuteni. Itseluottamukseni katosi ja huulilleni kipusi vaivautunut hymy. Olin kiitollinen, ettei Jan katsonut minua eikä esittänyt yhtäkään kysymystä.

Elias siirtyi istumaan taaksemme. Kosteista hiuksista päätellen hän oli hetki sitten käynyt suihkussa. Autoon levisi raikas tuulahdus. En ollut valmistautunut kohtaamaan häntä. Se ei olisi ollut mahdollista. Repäisin peukalostani säikeen kynsinauhaa.

– Pitkästä aikaa, Elias sanoi.

Vilkaisin hänen kasvojaan. Nuo kapeat huulet, joissa oli pehmeyttä vain nimeksi, ja silmät, joiden pupillit eivät leikanneet valoa edes sellaisena aurinkoisena päivänä. Sänki hänen leuassaan oli harkitusti ajelematta.

– Kiva nähdä.

Eliaksen kohteliaisuus pakotti minut kääntymään puoliksi istuimellani. Hänen äänensä kuuleminen tuntui väärältä.

Elias tuijotti silkkipaitaani. Paita oli ostos Puolanmatkaltamme. En ollut pukenut sitä ylleni muistutukseksi menneistä. Ei kai Elias voinut luulla minun tekevän jotain niin lapsellista?

Upean jännitteinen romaani umpikujaan ajautuvasta naisesta

Kolmekymppinen sairaanhoitaja Julia on syntynyt selvien roolien sukuun, jossa naiset päättävät itse omista tunteistaan. Muuten ne kävelevät ylitse ja pitävät pilkkanaan.

Helsingissä Julia tapailee itsevarmaa miestä, joka hymyilee ja remontoi asuntoja. Ex-poikaystävä elää edelleen mennyttä, äitinsä onnettomuutta. Kun kolmikko päättää ajaa yhdessä Julian kotiseudulle Konnunsuolle, selvittämättömät asiat ja tunteet alkavat rakoilla. Suomaalle rakennettu sukutila on kiehtovalla tavalla outo ja kertoo omaa tarinaansa. Tässä aavemaisessa ympäristössä Julian on tehtävä päätöksensä.

Riina Paasosen toinen romaani *Joki joen alla* soi kirkasäänisenä. Se pohtii ihmissuhteita ja tapahtumia, joista ei tahdo päästä irti. Kuinka riippuvaisia olemme toisista ihmisistä, suvusta ja rakkauksista, ja onko oman paikan ottaminen vain itsestä kiinni?

9 789528 504559

ISBN 978-952-850-455-9 | 84.2
www.docendo.fi DOCENDO
Kansi: Sanna-Reeta Meilahti